

Kartläggning av skolors anpassning för elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer

Ett barnrättsperspektiv på funktionshinderspolitiken i Uppsala län

Uppsala 2019-02-12

Författare: Jenny Simeonidis, Jessica Dannefalk

Redigerat av: Lisa Skiöld och Karin Mellin

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Syfte och mål.....	4
Metod.....	4
Rapportens struktur	4
Rättigheter för barn med NPF inom skolverksamheten	5
Tidigare kartläggningar och rapporter	6
Nationella offentliga aktörers rapporter	6
Nationella ideella aktörers granskningar.....	9
Kartläggning i Uppsala län – enkäter och intervjuer.....	12
Avsaknad av kunskap och utbildning.....	16
Vilka stöd och insatser kan ges?.....	16
Nationell nivå – offentlig sektor	16
Nationell nivå – ideell sektor	17
Lokal nivå – offentlig sektor	17
Vilka goda exempel fungerar?	19
Analys och slutsatser	21
Referenslista	22
Bilaga – utskickad enkät till skolor i Uppsala län.....	23

Sammanfattning

I flera tidigare rapporter och sammanställningar från Myndigheten för delaktighet, Skolinspektionen, SPSM och Riksförbundet Attention står det klart att det finns brister i att tillgodose de rättigheter som barn och unga med olika neuropsykiatriska funktionsvariationer har i skolan.

I de enkätsvar och intervjuer som genomförts i denna kartläggning bekräftas den bilden återigen vad gäller Uppsala läns skolor.

Bristerna berör främst delaktigheten för barnen och ungdomarna – något som i sin tur påverkar kvaliteten på de insatser som görs. Från såväl skolpersonal som barn och närstående vuxna efterfrågas mer utbildning för personal inom skolan, med regelbunden uppdatering, ökad delaktighet från eleven och elevens närstående vuxna i utformande och uppföljning av de insatser som görs. Det framkom även önskemål om att skolan kan tillhandahålla en resursbank om metoder och material som lätt kan tillämpas som tidiga anpassningar.

Bakgrund

Barnombudet i Uppsala län har, på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län, genomfört en kartläggning som omfattar delar av hur kommunerna i Uppsala län beaktar barnrättsperspektivet inom ramen för funktionshinderspolitikens genomförande. Fokus i rapporten ligger på hur väl skolorna uppfyller rättigheter för elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer. Även stöd enligt Lagen om särskilt stöd, LSS, berörs, men främst i relation till skolarbetet.

Rapporten är alltså till stor del finansierad av Länsstyrelsen i Uppsala län. Rapporten är dock framtagen av Barnombudet i Uppsala län, och det är BOiU som står för innehåll och slutsatserna i rapporten.

Länsstyrelserna och Myndigheten för delaktighet (MFD) har i sina regleringsbrev 2018 fått i uppdrag av regeringen att, i samarbete, ge stöd till regioner och kommuner att genomföra sina funktionshinderspolitiska planer och strategier.

Intresseorganisationen Attention uppskattar att sju procent av alla elever i Sverige har diagnostiserats med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.¹

Myndigheten för delaktighets resultat från 2017 års uppföljning av funktionshinderspolitiken talar för att det finns en risk att elevers behov av särskilt stöd inte uppmärksammas vid byten mellan skolenheter och att eleverna hamnar mellan stolarna när relevant information inte når undervisande lärare. Det särskilda stödet

¹ <https://attention.se/varaprojekt/pagaende-projekt/min-skola-projektet/>

tycks i vissa fall dröja eller helt utebli. Enkäter visar på att så många som 21% av elever med funktionsnedsättning är ganska eller mycket missnöjda med sin skolsituation till skillnad från 8% av övriga elever.

Syfte och mål

Syftet med kartläggningen är att den ska leda till att säkerställa rättigheter för barn med neuropsykiatriska funktionsvariationer.

Målet är att belysa de utvecklingsområden som finns och lyfta goda exempel. Detta för att kunna ge ett underlag kring vad länets kommuner behöver arbeta med för att barns rättigheter ska tillgodoses inom området. Resultatet kommer att användas som grund för Länsstyrelsens funktionshindersuppdrag och av BOiU, samt för kompetenshöjande insatser framöver i samarbete mellan BOiU och Länsstyrelsen.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Metod

Metoden för kartläggningen har två delar, dels att samla in och sammanställa relevanta nationella och regionala rapporter som berör området och dels att genomföra ett antal enkäter och intervjuer med skolpersonal och barn/unga och deras närstående vuxna i länet, för att få olika individers perspektiv på hur skolorna svarar mot de rättigheter som barn och unga med olika neuropsykiatriska funktionsvariationer har.

Rapportens struktur

Rapporten inleds med ett avsnitt om vilka rättigheter som är aktuella inom det avgränsade området. Därefter beskrivs vilka stödinsatser som finns – dels generellt utifrån vilket utrymme respektive verksamhet har, och dels specifikt i Uppsala län och de resurser som finns att tillgå vad gäller kunskapsinhämtning och insatser från såväl civilsamhälle som offentlig sektor.

Problemen beskrivs sedan utifrån nationella sammanställningar och rapporter – även dessa såväl ideell som offentlig sektors aktörer inom området. Här framkommer också exempel från granskningar inom Region Uppsala och den största kommunen i länet – Uppsala.

Kartläggningen har genomförts för att få en bild av hur det ser ut i Uppsala län. Enkät svar har kommit in från åtta skolor i de flesta kommunerna i länet samt intervjuer med tre speciallärare från olika skolor i två kommuner och med fem barn med NPF-diagnos och deras föräldrar från tre olika kommuner i länet. Urvalet av skolor gjordes utifrån att få med dels alla kommuner, alla årskurser och både stads- och landsbygdsskolor.

Rapporten avslutas med ett antal goda exempel på metoder från skolor, såväl från Uppsala län, som utanför länet, några förslag på kommunikationsmetoder och åtgärder som vore verksamma att genomföra inom enskilda skolors verksamhet och/eller tillsammans med andra skolor/kommuner.

Rättigheter för barn med NPF inom skolverksamheten

Rättigheterna för elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer finns definierade i två huvudsakliga FN-konventioner, FN:s konvention och barnets rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Sveriges strategi har hittills varit att anpassa befintliga lagar utifrån konventionerna, och det finns också tydliggjort i Skollagen. Från 1 januari 2020 blir även de första 42 artiklarna i barnkonventionen svensk lag.

Barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, har utifrån Barnkonventionen rätt till liv och utveckling, rätt till ett fullvärdigt liv och rätt till aktiv delaktighet i samhället (artikel 6 och artikel 23). Barnets bästa ska beaktas och bedömas i varje enskild situation, privata eller sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, som rör barn (artikel 3), barn har även rätt att komma till tals i dessa situationer och i alla frågor som rör barn/barnet (artikel 12). Barn har även rätt till skydd från alla former av diskriminering (artikel 2).

Barn med NPF har utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar rätt till full och verklig delaktighet i samhället på samma villkor som andra. Konventionens syfte är att främja, skydda och säkerställa ett fullt och lika åtnjutande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning, och att främja respekten för deras inneboende värde (4.1.1, artikel 1).

I Skollagen står det:

”Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.”²

Vidare i Skollagen: ”I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.”³

² Skollagen, kapitel 2, § 2 (som träder i kraft 1 juli 2019)

³ Skollagen, kapitel 1, § 4

Om det finns misstanke om svårigheter och särskilda behov ska rektor skyndsamt påbörja en utredning.⁴ Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.⁵ För elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevens utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.⁶

I Skolverkets Allmänna råd *Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och särskilda insatser* beskrivs hur skolan kan gå tillväga för att leva upp till Skollagens krav.

Innan stödinsatser sätts in ska organisationen runt eleven ses över. Till exempel hur resurser fördelas, vilka pedagogiska metoder som används, hur elevgruppen fungerar och hur lärmiljöerna är organiserade. Ibland räcker det med att justera sådana saker för att det ska fungera för eleven.⁷

Om det behövs mer är första steget extra anpassningar. Det kan handla om sådant som kan göras inom ramen för ordinarie undervisning. För sådana anpassningar behövs inget formellt beslut. Särskilt stöd innebär mer ingripande insatser, både vad gäller omfattning och varaktighet. Dessa beslutas av rektorn och dokumenteras i åtgärdsprogram.⁸

Tidigare kartläggningar och rapporter

I detta avsnitt redovisas ett antal rapporter från de senaste åren som genomförts av olika myndigheter och ideella organisationer på nationell nivå, samt en regional och en kommunal granskning på området.

Nationella offentliga aktörers rapporter

MFD – Myndigheten för delaktighet, SPSM – Specialpedagogiska myndigheten, Skolinspektionen och Skolverket har alla gjort granskningar om barn med funktionsnedsättning i stort och ibland om just barn med NPF.

Myndigheten för delaktighet lyfter behovet av stöd och insatser för personer med funktionsnedsättningar utifrån forskning som visar att personer med funktionsnedsättning ofta har en sämre upplevd hälsa, kortare utbildning, och är procentuellt oftare arbetslösa än personer utan funktionsnedsättning (MFD, 2014). De

⁴ Skollagen, kap 3, §7

⁵ Skollagen, kap 2, §8b

⁶ Skollagen, kap 2, §25

⁷ Skolverkets allmänna råd, *Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och särskilda insatser* (2014), sid 10-11

⁸ Skolverkets allmänna råd, *Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och särskilda insatser* (2014), sid 11

menar att detta beror på att det beror mycket på fördomar om diagnoserna. De lyfter även bristen på barnperspektivet inom funktionshinderpolitiken.

- Barn med funktionsnedsättningar har dubbelt så stor risk att utsättas för våld än barn som inte har en funktionsnedsättning
- 65% av alla unga med en funktionsnedsättning har någon gång varit arbetslös (mot 49% för övriga).
- 21% av barn med funktionsnedsättning är ganska eller mycket missnöjda med sin skolsituation (övriga 8%)

(MFD, 2017).

Skolinspektionen har skrivit rapporten *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen* (2018). I rapporten beskrivs hur olika anpassningar, till exempel utifrån NPF, ibland blir ett hinder för delaktighet. Att sitta bakom en skärm för att inte bli stöd, kan leda till att eleven får svårt att följa med i vad som sägs, eller att läraren inte ser när eleven räcker upp handen.⁹ Goda exempel på när delaktigheten kombineras med anpassningarna för särskilt stöd är några skolor som regelbundet samtalar med de eleverna och deras vårdnadshavare. De tar då upp frågor kring hur eleverna upplever att stödet och undervisningslösningar fungerar för dem, om placering i klassrum, förberedelse inför lektioner eller olika alternativa lärverktyg, men också hur det fungerar i de sociala relationerna.¹⁰

Rapporten belyser också att det är viktigt att lärarna har en förståelse för grunderna för delaktighet och de metoder som används – annars kommer metoderna inte få avsedd effekt.¹¹

Skolinspektionen genomförde en kvalitetsgranskningsrapport om extra anpassningar i skolan 2016. Den omfattade 15 skolor.

Resultat i rapporten:

- Skolornas arbete med att utveckla och etablera arbetssätt med extra anpassningar utifrån lagen från 2014 är i ett uppbyggnadsskede. Det innebär att vissa skolor inte riktigt visste vad extra anpassningar innefattar och vad som är bra extra anpassningar,
- Den enskilda elevens behov oftast är otydliga för skolan. Bara i var tredje elevfall hade det samlade behovet identifierats. Det gällde både den fysiska lärmiljön och strukturen kring lärandet. Insats bedöms före behov.
- Eleven får sällan de extra anpassningar som eleven faktiskt behöver, endast var fjärde elev i granskningen hade fått matchande stöd utifrån behov.

⁹ Skolinspektionen, *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen* (2018), sid 26.

¹⁰ Skolinspektionen, *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen* (2018), sid 27

¹¹ Skolinspektionen, *Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen* (2018), sid 6

- I nästan hälften av fallen följer skolan inte upp om insatsen har den effekt som är tänkt.¹²

SPSM har sammanställt rapporten ”Kartläggning av läromedelsbehov för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar”. Enligt rapporten finns det brister i dagens läromedel gällande NPF-anpassning. De brister som, utifrån NPF-elevernas behov, finns i de läromedel som vanligen används kan sammanfattas som följer:

- för omfattande – för tjocka böcker med för mycket text.
- för svårt – enklare språk behövs, men utan att tappa viktigt innehåll.
- metodanvisningar saknas – för lärarna, men även för eleverna.
- otydlig struktur – svårt att se vad som är mer eller mindre viktigt, rörig layout.
- för lite övningar och repetition.¹³

SOU 2016:19 *Barnkonventionen blir svensk lag* visar på brister i barnrättsperspektivet då barnkonventionen inte har fått genomslag i rättstillämpningen. Barn ses inte som rättsbärare, barnets bästa används inte som ett tillvägagångssätt i beslutsfattande, barns rätt att få uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i beslutsprocesser tillgodoses inte, barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling riskerar att bli åsidosatt i myndighetsbeslut och i barnets rätt att bli respekterad och tillförsäkrad sina rättigheter.

I början av 2019 kom Socialstyrelsen rapport Uppföljning av barnkonventionens genomslag vid tillämpning av LSS som visar på brister framförallt vad gäller delaktigheten.¹⁴ Dessa beslut får också konsekvenser för möjligheten att nå målen i skolan.

Skolverket har i kunskapsöversikten, *Att planera för barn och elever med funktionsnedsättning (2015)*, identifierat att det finns brister i den individuella anpassningen till barnets behov, att det ofta saknas ordentliga kartläggningar, tydlig planering och noggranna uppföljningar av insatta åtgärder för att stödja elever med funktionsnedsättning. Där noteras också den återkommande kritiken mot att inte all personal får information om nödvändiga anpassningar för elever med funktionsnedsättningar, och att informationen upprepas.¹⁵ Föräldrarnas kunskap och erfarenhet betonas som viktig informationskälla, dels för deras personliga kunskap om det enskilda barnet, men även för att föräldrar ofta blir pålästa om vilka insatser som kan vara lämpliga att göra.¹⁶ I relation till det beskrivs det också som en gemensam nämnare för de allra flesta föräldrar till barn med funktionsnedsättning att de förväntas hantera en mängd olika kontakter inom såväl skolans område – skolsköterska,

¹² <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/skolans-arbete-med-extra-anpassningar/>

¹³ <https://www.spsm.se/globalassets/ uppsatser/ uppsatser1/kartlaggning-av-laromedelsbehov-for-elever-med-neuropsykiatriska-funktionsnedsattningar.pdf>, sid 39

¹⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2019/2019-2-11/>

¹⁵ Skolverket, *Att planera för barn och elever med funktionsnedsättning (2015)*, sid 104

¹⁶ Skolverket, *Att planera för barn och elever med funktionsnedsättning (2015)*, sid 104 -105

skolläkare, kurator, psykolog och specialpedagog, samt sjukgymnaster, logoped, hörsel- eller synkonsulenter.¹⁷

Nationella ideella aktörers granskningar

Riksförbundet Attention har i samband med projektet Barns röst gjort en enkätundersökning kring barn med NPF och deras upplevelser av vården och skolan.¹⁸ 383 elever svarade på enkäten. I rapporten om skolan har barn fått svara på vad de tycker om skolan och om det stöd de fått där. Stödet upplevs som positivt för att de känner sig gladare, orkar mer och att stödet har gett dem ork att kämpa vidare. För vissa har det varit helt avgörande för deras skolgång. Negativa delar med särskilt stöd innefattar att man som elev blir utskild från klassen och att det bidrar till att eleven känner sig utanför.

Eleverna fick svara på två frågor gällande delaktighet. Den ena frågan handlar om barnet känner att vuxna lyssnar på deras åsikter. Den andra frågan handlar om barnet har fått vara med och bestämma vilket stöd de skulle få av skolan. 63 % av eleverna svarade att de har fått vara med och bestämma- mycket eller en del.

- 26% upplever att de inte alls fått vara med och bestämma,
- 11% vet inte om de har fått vara med och bestämma.¹⁹

På frågan om de upplever att lärarna vet tillräckligt om deras svårigheter i skolan svarade 55 % att de flesta eller en del lärare vet tillräckligt, och 31 % att ingen vet tillräckligt.²⁰

Attentions förslag på förbättringar utifrån rapporten är:

- att kunskapen om NPF behöver öka,
- att vuxna behöver ha ett bättre bemötande,
- att det behövs bättre tillgänglighet, anpassningar och hjälpmedel,
- att elevernas delaktighet i utvecklingen av sin skolsituation behöver öka,
- att det finns behov av tidiga insatser, förbättrad samverkan och att underlätta kontakterna mellan olika aktörer som ger stöd samt
- att höja beredskapen gällande mobbning då elever med NPF i större utsträckning utsätts för olika former kränkningar
- och en ökad helhetssyn där stödinsatser och åtgärdsprogram behöver ta hänsyn till både kunskapsinhämtning och till barnens sociala situation i skolan och på fritiden.²¹

¹⁷ Skolverket, Att planera för barn och elever med funktionsnedsättning (2015), sid 33

¹⁸ <https://attention.se/wp-content/uploads/2014/02/pdf-projekt-minskola-rapport-lyssna-pa-mig.pdf>

¹⁹ <https://attention.se/wp-content/uploads/2014/02/pdf-projekt-minskola-rapport-lyssna-pa-mig.pdf>, sid 9

²⁰ <https://attention.se/wp-content/uploads/2014/02/pdf-projekt-minskola-rapport-lyssna-pa-mig.pdf>, sid 14

²¹ <https://attention.se/wp-content/uploads/2014/02/pdf-projekt-minskola-rapport-lyssna-pa-mig.pdf>, sid 20

Nationell samverkan för psykisk hälsa, NSPH och (H)järnkoll har tagit fram studien Lyssna på oss. Den handlar om barn och unga med psykisk ohälsa och NPF, och om deras upplevelser med vård, psykiatri, socialtjänst och skola.

Ungdomarna som intervjuats i studien berättar om behovet av tidiga insatser och mer kunskap om psykiatriska diagnoser och tillstånd, och vilka slags behov av hjälp och stöd de kan. En svårighet som lyfts är att det är svårt för barnen att beskriva vilken hjälp de behöver, men att de vill vara med och göra upp en plan tillsammans med läraren. Många barn nämner mobbning som ett problem i skolan.²² Vad gäller delaktigheten inom BUP beskriver ungdomarna hur viktigt det är att personalen verkligen lyssnar och tar dem på allvar. ”Att vårdpersonalen ser dem som kompetenta och delaktiga i vårdinsatserna.” Ett sätt att vara delaktig är att få mer kunskap om sin diagnos, och verktyg att förhålla sig till den – och det är något som ungdomarna inom studien saknar från BUP.²³

Ungdomarnas erfarenheter från socialtjänsten är blandade. Några har fått stödinsatser i form av LSS som de är positiva till. Andra har haft svåra hemförhållanden eller eget riskbeteende och är mer kritiska till de insatser de fått. De tycker inte att de har fått något inflytande över vilka beslut som tagits kring deras liv. Någon tycker att de inte lyssnar, och en annan att de inte trodde på henne när hon berättade om misshandel. De beskriver en stark vanmakt och utsatthet när placeringar inte fungerar, utan att vuxenvärlden agerar.²⁴

Ungdomarna i studiens främst råd till vuxna är att de verkligen lyssnar på ungdomarnas åsikter, och att de arbetar tillsammans med ungdomarna för att utforma de stödinsatser de har från skolan, vården och socialtjänsten.²⁵

Autism- och Aspergerförbundet genomförde 2018 en skolenkät för att undersöka hur skolgången fungerar för barn med autism (inklusive Aspergers syndrom och andra autismliknande tillstånd).²⁶ Enkätens målgrupp är medlemmar i Autism- och Aspergerförbundet med barn i åldern 2 - 21 år med någon autismdiagnos och som går i förskola, förskoleklass, grundskola eller gymnasieskola.

Enkäten visar bland annat att:

- måluppfyllelsen för ämnena svenska, engelska och matematik för elever med autism fortsatt är låg, 44 %. För grundsärskolan så låg som 32 %.
- frånvaron har ökat till 52 %, jämfört med 46 % i förbundets skolenkät 2016. Det är i grundskolan och grundsärskolan som frånvaron har ökat sedan förra enkäten.

²² https://nsph.se/wp-content/uploads/2014/12/Lyssna-pa-oss-ungdomar_KLAR1.pdf, sid 11

²³ https://nsph.se/wp-content/uploads/2014/12/Lyssna-pa-oss-ungdomar_KLAR1.pdf, sid 14

²⁴ https://nsph.se/wp-content/uploads/2014/12/Lyssna-pa-oss-ungdomar_KLAR1.pdf, sid 17

²⁵ https://nsph.se/wp-content/uploads/2014/12/Lyssna-pa-oss-ungdomar_KLAR1.pdf, sid 22

²⁶ https://www.autism.se/rfa/uploads/nedladningsbara%20filer/skolenkat_autismforbundet_2018.pdf

- många barn, 55 %, har frånvaro redan i grundskolans årskurs 1-3, vilket är en tydlig försämring sedan förra enkäten.
- flickor har betydligt högre frånvaro än pojkar i årskurs 7-9, både i grundskolan och i grundsärskolan.

Kartläggning i Uppsala län – enkäter och intervjuer

En enkät har i december 2018 skickats ut till 12 skolor med olika åldersgrupper i skilda områden utifrån socioekonomiskt perspektiv till olika kommuner i Uppsala län. Åtta skolor har svarat. Det har också genomförts intervjuer med tre speciallärare samt fem barn med NPF-diagnos och deras föräldrar.

Enkäten visade tydligt på några gemensamma upplevda brister:

- kunskap om väl fungerande bemötande av barn med NPF finns inte hos all skolpersonal.
- kännedom om arbetsgången kring anpassningar är ej förankrad hos alla som jobbar med eleverna.
- brist på kontinuerlig och regelbunden utbildning av personal.
- behov av uppdatering av kunskaperna hos de som jobbar med NPF-elever.

Samtliga lyfter problemet att kunskapen inte finns hos all personal som möter dessa elever. Under skoldagen möter en elev många vuxna, särskilt på grundskolans högre stadier och gymnasiet. Det är viktigt att kunskapen om hur man ska kunna möta och hjälpa dessa elever på bästa sätt finns även utanför klassrummet.

I intervjuerna betonas också att kunna upptäcka eleverna och se deras svårigheter redan innan de fått sin diagnos för att tidigt kunna sätta in de första åtgärderna, det vill säga extra anpassningar. Detta för att kunna hjälpa och stötta eleverna innan det blir ett stort problem och de upplever att de misslyckas.

Enligt Skollagen ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.²⁷ Vid intervjuer kommer det fram att det många gånger på samma skola kan skilja sig åt hur snabbt extra anpassningar genomförs. Det skiljer alltså från person till person. Här uppges tidsbrist och kunskapsbrist som de stora orsakerna.

Samtliga skolor upplever ett behov av fler utbildningstillfällen för pedagoger och övrig personal för att kunna möta eleverna i olika sammanhang. Kontinuerlig uppdatering av kunskaperna i form av fortbildning och regelbundna föreläsningar/temadagar är nödvändigt. Regelbunden handledning av mentorer och arbetslag önskas. Även skolor med ett väl fungerande stödarbete ser nödvändigheten att regelbundet utbilda och uppdatera kunskaperna inom NPF för all personal. Dessutom finns många nyanställda som behöver utbildas.

Ett problem som just gymnasieskolor tar upp är att den utbildning som finns oftast har ett perspektiv som är ämnat för yngre barn. Därför efterlyses utbildningstillfällen och material som mer ger kunskap om tonåringar och unga vuxna med NPF-diagnos i skolan. Arbetet kring dessa ser annorlunda ut då de är unga vuxna som förväntas klara sig mer på egen hand.

²⁷ Skollagen 3 kap 5 a §

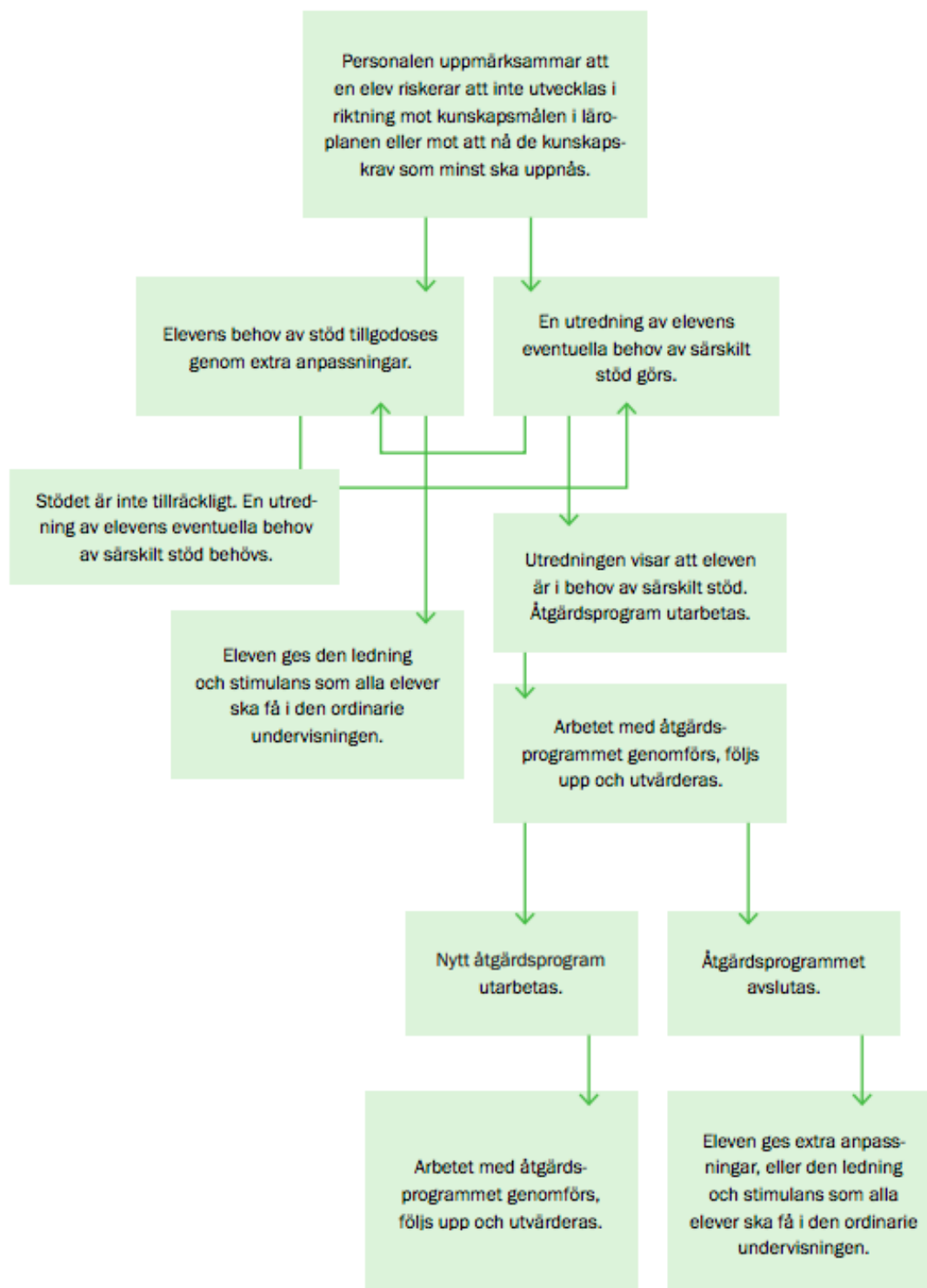
Intervjuer med speciallärare visar på en frustration också hos dessa. Även om de sitter på kunskaper om vilket stöd och vilka anpassningar som skulle kunna hjälpa eleverna i deras skolvardag så finns inte tiden att förmedla det till pedagoger och övrig personal. De lyfter önskemål om att det skulle finnas tillgång till specialpedagog som ej är låst vid undervisning. Denna skulle kunna observera, planera, kartlägga, se eleven i olika situationer och handleda personalen.

Vid dessa intervjuer framkom det också att man ändå ser en ökad medvetenhet på flertalet skolor och att man påbörjat ett arbete för att få en ökad kunskap hos personalen. Man ser behovet av utbildning och verktyg för att på bästa sätt kunna möta eleverna i olika situationer. Många uppger också att man går igenom åtgärdsprogram och extra anpassningar med elever så de har chans att ge sina synpunkter. Men man inser att man skulle kunna bli bättre på att göra eleven mer delaktig redan från början av processen.

Enkäten visar på en brist i kunskap hos en stor del av personalen om arbetsgången med extra anpassningar och särskilt stöd. Den är oftast väl förankrad hos specialpedagoger och övriga som sitter i skolans elevhälsoteam (EHT), men det är inte lika självklart att den kunskapen finns hos annan personal. Det gör att många känner en osäkerhet och inte vet vad och i vilken ordning man bör genomföra stödinsatser.

I Allmänna råden från Skolverket finns en denna modell över arbetsgången som gör processen tydlig.²⁸

²⁸ Skolverkets Allmänna råd: Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och särskilda insatser, sid 15



Modellen skulle kunna kompletteras med att få in elevens och hemmets delaktighet i samtliga steg. Vid första steget bör en kontakt med hemmet vara naturlig, antingen det sker på ett utvecklingssamtal eller ett extra möte. Detta möte leder i sin tur till extra anpassning kring eleven. Här är ett utmärkt tillfälle att lyssna på både barn och föräldrar. Viktigt att se dem som en tillgång och att det går att samarbeta med och kring eleven.

Ser familjen samma problem hemma som i skolan? Hur löser man det i hemmet? Vad/vilka situationer upplever eleven som jobbiga? Har eleven/hemmet några önskemål eller förslag på vad som kan anpassas i lärmiljön?

Varje steg bör utvärderas tillsammans med elev/målsman innan man går vidare och de ska också inbjudas att vara delaktiga vid större förändringar i det stöd som erbjuds.

Intervjuer med elever och deras föräldrar visar tydligt att delaktighet i många fall tyvärr inte förkommer alls eller är väldigt liten. Flertalet av barnen uppger att ingen riktigt suttit med dem och lyssnat på vad de har att säga om sin situation och hur de skulle vilja ha det. Även om hemmen har full förståelse för att alla önskemål inte kan tillgodoses, finns en stark önskan om att få ta del av och tycka till om besluten innan de tas. Upplevelsen att få bråka och vara jobbig förälder finns hos majoriteten, istället för att få vara en resurs när man arbetar fram det stöd som ska ges eleven.

I de fall där eleven har assistent är det stor skillnad när denna person har erfarenhet eller utbildning, jämfört med en som inte har det. Här bör man utvärdera tillsammans med elev, hem och skola om det funkar med den person som är satt att hjälpa eleven skolvardagen.

Vid intervjuerna var det också ett antal elever som var nöjda med den hjälp de fått. Den tendens man kunde se var att det främst var elever med någon form av ADHD-diagnos. Frågan är om det finns en mer etablerad erfarenhet av och kunskap om att bemöta dessa barn. Barn som hade någon form av autism gav en mer negativ bild.

Flera utredningar visar att många skolor brister vad gäller att göra eleven delaktig när anpassningar planeras. Även svaren från enkäten pekar tyvärr åt samma håll. Det är först efter det att man planerat och genomfört förändringar som målsman och elev får tycka till. Istället borde man börja med och utgå från elev/vårdnadshavares åsikter och tankar vid planeringen, för att stödet ska bli särskilt anpassat och utformad utifrån varje elevs individuella behov.

Det är inte ovanligt att det tas beslut som sedan visar sig inte fungera och ibland inte ens verkställs i praktiken. Ändringar genomförs utan att informera och involvera vårdnadshavare eller elev och man gör sällan uppföljningar.

Precis som skolorna själva tar upp lyfter också flertalet föräldrar problemet med okunskap hos en stor del av skolans personal när det gäller att bemöta barn med NPF på ett bra sätt, till exempel med lågaffektivt bemötande.

Tyvärr upplever föräldrar och elever att de ofta får ett dåligt bemötande, även från skolans ledning, när de påtalar brister och behovet av mer stöd. Många föräldrar känner att de för en ständig jobbig kamp där de måste bråka för att barnet ska få det stöd det behöver för att klara sin skoldag. Flera lyfter också att det finns brister i flexibilitet från skolans sida att skapa förutsättningar för dessa barn.

Trots att Skollagen är tydlig med att elever ska få extra anpassningar skyndsamt och även extra stöd om det behövs uppger många föräldrar att det är svårt att få stöd och anpassning innan diagnos är satt. En långsam process bidrar i sin tur till att eleven mår allt sämre och hinner ”misslyckas” innan ordentligt stöd sätts in.

Avsaknad av kunskap och utbildning

När skolans personal inte har kunskap om hur de på ett bra sätt ska bemöta och hantera barn med NPF upplever föräldrar ofta att de får undervisa personalen. Även om assistenter finns är dessa många gånger utbildade och oerfarna när det gäller att jobba med elever med särskilda behov.

Föräldrarna tar upp att de gratis föreläsningss dagar som Habiliteringen Region Uppsala anordnar en till två tillfällen per termin, som anhöriga och personal kan anmäla sig till, visserligen ger bra info, men är väldigt grundläggande och inte alls tillräckliga. Elevassistenter behöver få mer kunskaper och det gör skillnad när personal har gått mer utbildning.

Som redan nämnts upplever både skolorna själva och föräldrarna att det finns ett behov av mer kunskap och utbildning för samtlig personal, inte enbart pedagogerna. I många fall har inte ens speciallärare relevant kunskap hur man jobbar med dessa barn.

Tyvärr är lärare en yrkesgrupp som redan är tungt belastad av stora elevgrupper och många uppgifter utöver undervisningen. Därför har de svårt att hinna och orka ta till sig ny information kring NPF.

Föräldrar märker att viljan finns hos många pedagoger men ser att de hindras av brist på resurser, lokaler som inte är optimala, stora elevgrupper samt personalbrist.

Vilka stöd och insatser kan ges?

Vad som kan förväntas göras inom skolan, och vilka stödinsatser som finns att tillgå idag redovisas i detta avsnitt. Det inleds med vad som finns på nationell nivå, från offentlig och ideell sektor, och därefter redovisas hur det organiseras inom Uppsala län.

Nationell nivå – offentlig sektor

SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, har olika stödfunktioner till lärare och pedagoger som arbetar med barn som har NPF. Studiepaketet NPF används i form av kompetensutveckling för pedagoger.²⁹ Målet med studiepaketet är att användare efteråt ska ha:

- fått en grundläggande förståelse för och ökad kunskap om barns och elevers olika perceptuella och kognitiva förutsättningar.
- fått inblick i hur det kan vara att leva med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar samt hur det kan upplevas att vara vårdnadshavare till ett barn med NPF

²⁹ <https://www.spsm.se/studiepaketnfpf>

- kännedom om anpassningar och organisationsstrukturer som kan ge förutsättningar att skapa en tillgänglig lärmiljö och ökad delaktighet för alla barn och elever.

Nationell nivå – ideell sektor

Riksförbundet Attention startade i januari 2014 ett treårigt skolprojekt – Min skola.³⁰ Målsättningen var att arbeta för en bättre skola för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Bakgrunden till Min skola-projektet var de svårigheter som skolorna har med att ta hänsyn till de här elevernas behov. Förhoppningen var att projektet skulle kunna bidra till att eleverna får ett större inflytande över sin skolsituation och vardag.

Projektet hade två syften:

- Att bidra till elevernas ökade delaktighet i utvecklingen av sin egen skolsituation.
- Att bidra till en mer pedagogiskt tillgänglig skola och förbättrade förutsättningar för elever med NPF.

På Attentions hemsida finns en skolportal där skolpersonal kan hitta råd, tips och inspiration för att ge elever med NPF bra förutsättningar.

Medlemmar i Attention blir inbjudna till olika former av träffar, föreläsningar och kurser. På träffarna kan man möta och prata med personer som befinner sig i samma situation och få stöd och råd. Där är även anhöriga välkomna.

Autism- och Aspergerförbundet driver frågor för att öka kunskapen om autism, läroplanernas innehåll, tidiga individanpassade insatser, fysisk/social/pedagogisk tillgänglighet, resurstilldelning. På deras hemsida finns bra material och information.³¹

Lokal nivå – offentlig sektor

Strategi för närvårdssamverkan i Uppsala län och ViS, Vård i samverkan, syftar till samverkan kring ett barn eller en elev som misstänks ha behov av särskilt stöd. Detta dokument klargör ansvaret mellan skola, vård i form av BUP och/eller habilitering, och hemmet.³²

Förskolans ansvar enligt ViS är att:

- göra anpassningar och ge det stöd barnet är i behov av.
- upprätta en handlingsplan.

³⁰ <https://attention.se/varaprojekt/pagaende-projekt/min-skola-projektet/>

³¹ <https://www.autism.se>

³² <http://publikdocplus.regionuppsala.se/Home/GetDocument?containerName=e0c73411-be4b-4fee-ac09-640f9e2c5d83&reference=DocPlusSTYR-19435&docId=DocPlusSTYR-19435>, sid 3

Skolans ansvar är att:

- ge stöd i form av extra anpassningar.
- vid behov skyndsamt utreda elevens behov av särskilt stöd.
- vid behov ge särskilt stöd och upprätta åtgärdsprogram.
- dokumentera enligt Skolverkets anvisningar

Detta innefattar att skola har ansvar att utreda och skicka remiss vidare till vården, BUP och habilitering där utredning sker tillsammans med elev och vårdnadshavare. Om vårdnadshavaren själv väljer att anmäla behov av utredning har vården ansvar att informera aktuell skola. Om eleven utifrån skolans perspektiv med särskilda anpassningar kan klara skolan och vårdnadshavare anser att det inte är tillräckligt, skall vårdnadshavaren själv göra vårdansökan.

Till föräldrar som har eller tror sig ha en egen NPF diagnos finns Närvårdsteamet NPF, där kan vuxna få råd och stöd och även hjälp med samordning av insatser.

På Infotekets (Region Uppsala) hemsida finns information kring ADHD och ASD och olika former av råd och tips om hjälpinsatser som barn och unga, lärare, föräldrar och vårdnadshavare kan ha stor nytta av.³³ Här finns det information kring hur man som vårdnadshavare eller lärare kan gå till väga då man möter barn med NPF och vilka svårigheter som kan uppstå. Det finns även tips och råd om arbetsmiljö och olika verktyg som kan underlätta skolan eller vardagen. Till exempel individuell plan, anpassad pedagogik, behovet av förståelse, regelbundna träffar, individuella scheman, och hur man kan förebygga att problembeteende utvecklas. Här står det också om hur samverkan bör fungera för familjer med barn som har NPF vad gäller utredning och diagnos och senare insatser och stöd. Det finns lästips med relevanta böcker som bidrar till kunskapsutveckling och förståelse.

Rådet för delaktighet inom Region Uppsala arbetar utifrån en likabehandlingspolicy som heter "Jämställd regional utveckling". Varje enskild kommun bör ha ett eget program eller egna riktlinjer för hur kommunen ska arbeta med delaktighet i funktionshinderspolitiken.

Region Uppsalas arbete inom Forskning och Utveckling, FoU, gällande barn och vuxna med funktionsnedsättning trycker på vikten av samverkan och delaktighet. FoU bidrar till länets forsknings- och utvecklingsarbete kring välfärdsfrågor genom att vara brobyggare mellan forskning och praktik. En bidragande orsak till utanförskap i samhället för personer med funktionsnedsättning är att de inte är delaktiga och inte har inflytande över planering och genomförande av de insatser de är i behov av. Därför är just delaktighet och inflytande prioriterade i funktionshinderpolitiken. Hos FoU Region Uppsala finns det information kring hur kommunerna kan arbeta med funktionshinderpolitiken.

³³<https://www.region uppsala.se/sv/Kampanjwebbar/Infoteket/Funktionsnedsattningar>

SUF-Kunskapscentrum arbetar med föräldrar som har kognitiva svårigheter. De vänder sig till mödra- och barnhälsovården, förskola, skola, socialtjänst, habilitering, psykiatri med flera. SUF arbetar med information, kunskapsutveckling, konsultation och metodutveckling. Målsättningen är att uppmärksamma barnets och föräldrarnas behov och stötta föräldrar kring hur de kan kompensera för sina svårigheter.

Kommunerna kan erbjuda olika former av avlastning. En avlösare är en person som kan hjälpa familjer som har barn eller vuxna med funktionsnedsättningar. Det finns ledsagare och kontaktpersoner som är mer riktade till personen med funktionsnedsättningen, men som även kan bidra till avlastning i hemmet för övriga familjemedlemmar. Det finns stödfamilj eller kontaktfamilj som kan fungera som avlastning för familjen men även för personen med funktionsnedsättning.

Kommunerna erbjuder också olika former av universella föräldrastöds-utbildningar, till exempel COPE och Triple P.

Vilka goda exempel fungerar?

Genom enkäten har vi kunnat hitta goda exempel på skolor som har kommit långt i sitt arbete med att få eleverna delaktiga i att påverka sin skolsituation. Här är några exempel:

- Redan vid de första överlämnande samtalen då de tar emot elev från annan skola inbjuds elever/målsmän att överlämna information och önskemål om anpassningar och behov av särskilt stöd som ett första steg i den breda kartlägningsprocess som sker i skolstarten.
- En skola har utvecklat en "bank" med anpassningar, som alla lärare ska vara bekanta med och som undervisande lärare bör pröva i klassrummen vid behov. Detta är ett bra hjälpmedel för att snabbt kunna sätta in extra anpassningar.
- Lärare och mentorer för kontinuerligt en dialog med "sina" elever om vilka anpassningar och stöd som behövs. Viktigt att detta sker i varje ämne och kurs! Elev och målsman ges möjlighet att delta när åtgärdsprogram upprättas.
- Utbildningsmiljön kan bidra till mer koncentration, mindre distraktioner och ett lättare lärande. Tidskriften Elevhälsan nr 3 2018 lyfter arbetsmiljön som en viktig aspekt för lärandet. Att ha bra ljud, ljus, luft och inte för långa lektioner gynnar koncentrationen och särskilt för barn med NPF.
- Skapaskolan i Huddinge har med hjälp av arkitekten och läraren Peter Lippman utformats i två faser. Han har med hjälp av pedagoger och elever skapat prototyper som har prövats i skolans tillfälliga lokaler, och varit med i själva byggnationerna och det omfattande inredningsprogram som skolan idag använder sig av. Dessa miljöer skapar möjligheter för lärande på olika sätt och för elever med olika behov, de skapar trygghet och ett lugn och bidrar till bättre koncentration.
- Varagårdsskolan har lagt fokus på hälsa och träning. De har utformat möjligheter för elever att använda kroppen mer, och kombinerar lärande och rörelser. De har bland annat diskussioner som sker under promenader då eleverna både får röra sig och lära sig av varandra.

- Källbrinkskolan kallar sig själva för en NPF-säkrad skola. På denna skola har man i samverkan med Riksförbundet Attention och fokusgrupper med barn och unga med NPF skapat en arbetsmiljö som gynnar lärande och delaktighet. Skolan har utgått från elevernas behov vilket har bidragit till elever med NPF känner en trygghet inför att komma till skolan och har lättare att koncentrera sig, vilket bidrar till ett bättre lärande. Eleverna har möjlighet att själva bestämma var de ska vara och hur de vill studera, vilket är gemensamt med de ovan nämnda skolorna. Skolan har inte utgått från specifika diagnoser utan har lyssnat på vad eleverna vill ha och vilka verktyg de tycker fungerar för koncentration och lärande. Anpassningarna har bidragit till att trygghetsciffrorna har ökat och att elever som lämnar Källbrinkskolan har 100% behörighet till gymnasiet. Samtidigt har behovet av särskilt stöd och av speciallärare i klassrummet minskat.
- Skolinspektionen lyfter i rapporten Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen (2018) delaktighet, tillgänglighet och engagemang som framgångsfaktorer. Skolinspektionen tar bland annat upp vuxnas fokus på lugn och ro som en förutsättning för bra lärmiljö. Men detta i sig skapar inte tillgänglighet och delaktighet. En förutsättning för att skapa engagemang och tillgänglighet kan vara att ge bra och tydliga lektionsintroduktioner, tydliga instruktioner och struktur. Bemötandet är en viktig del i elevers känsla av tillgänglighet och delaktighet. Skolinspektionen efterfrågar samtidigt fler metoder och verktyg för lärare då de individuella anpassningarna kan se mycket olika ut.
- UDL, Universal Design for Learning är ett alternativt synsätt på pedagogik och specialpedagogik. Det kan beskrivas som ett normkritiskt sätt att möta eleverna, och att anpassa skolmiljö, organisation och pedagogik utifrån en mängd olika slags elever, snarare än att utgå ifrån att det finns en normgrupp, och en avvikande grupp. Under 2012 - 2015 genomfördes ett forskningsprojekt med 31 grundskolor i tolv kommuner. I slutrapporten från projektet noteras bland annat elevers upplevelse av medinflytande och delaktighet som avgörande för att bygga upp goda lärmiljöer i skolan.³⁴ Mer om UDL finns att läsa i Skolverkets Modul: inkludering och delaktighet – eleven och lärmiljön i fokus.³⁵ (2018)
- Kommunikationsmetoder
- Det är inte alltid lätt att göra elever delaktiga och få dem att tycka till om vilken hjälp de behöver. Anledningarna kan vara att det handlar om mindre barn, eller barn som har svårt att uttrycka sig. Två metoder som identifierats som kan fungera i sammanhanget är In my shoes och Tejping.
- In my shoes är en intervjumetod som hjälper barn att berätta vad de har varit med om och hur de har det.³⁶ In my shoes har främst använts och forskats på för

³⁴ Tetler, S. (Ed.) (2015), Från idé till praxis: vägar till inkluderande lärmiljöer i tolv svenska kommuner. Forskarnas rapport 2015:2. Stockholm: IFOUS, s10-11

³⁵ Skolverkets Modul: inkludering och delaktighet – eleven och lärmiljön i fokus. Del 7: Att anpassa undervisningen efter eleverna (2018)

³⁶ <https://boiu.se/om-oss/verksamheter/inmyshoes>

barn i åldrarna 3 - 11 år, men har även prövats för äldre barn och vuxna med kommunikationssvårigheter.

- Under intervjun används ett särskilt datorprogram. Programmet är upplagt så att barnet och intervjuaren systematiskt går igenom olika moduler. I de olika modulerna får barnet till exempel beskriva olika ansiktsuttryck och känslor i givna situationer.

Tejpning är en metod för att underlätta kommunikation med hjälp av visuell gestaltning. Metoden kan med fördel användas vid funktionsnedsättningar och talsvårigheter.³⁷

Analys och slutsatser

Utifrån granskningarna och de brister som olika myndigheter idag pekar på, så handlar det största problemet att barn med NPF inte görs delaktiga. Varken inom LSS-insatser eller kartläggningar och insatser inom skolan. Att bägge har belysts i denna rapport beror på att de på många sätt samverkar i barnens liv. Man pratar inte med barnen om deras behov vilket bidrar till att många insatser inte får den effekt som man som lärare eller socialsekreterare vill åstadkomma. Ett annat stort problem är att det inte görs utvärderingar kring de insatser som barnets får, vilket betyder att man inte kan avgöra vilka insatser som fungerar. Det innebär att det saknas evidensbaserade insatser både inom skolan och socialtjänsten. Trots att alla riktlinjer från kommunen säger att man ska arbeta med delaktighet, både för barn och för personer med funktionsnedsättningar, verkar detta begrepp vara svårt att tyda. Ett bra exempel är lärmiljön och den fysiska arbetsmiljön, där skolor, rektorer, lärare och elever skulle gynnas av att tänka om och skapa nya ramar för hur man kan arbeta på lektioner. På detta sätt kan man även konstruera om normerna kring vad ett klassrum är och hur man som elev ”ska” bete sig inom klassrumsväggarna, vilket kan bidra till nya former av undervisning som kan gynna både elever och lärare.

Följande punkter sammanfattar vilka åtgärder det finns ett stort behov av och som också är framgångsfaktorer i arbetet kring elever med NPF:

- Mer utbildning för all personal inom skolan, och regelbunden uppdatering för de som redan har kunskaperna.
- Delaktighet från elev och hemmet i utformandet och uppföljning av den hjälp som ges.
- Resursbank på skolan vad gäller metoder och material som personalen har kännedom om och som lätt kan tillämpas då de första extra anpassningarna utformas.

³⁷<https://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialarbete/tejpning>

Referenslista

(länkar från 21 mars 2019)

www.attention.se/varaprojekt/pagaende-projekt/min-skola-projektet/

www.attention.se/wp-content/uploads/2014/02/pdf-projekt-minskola-rapport-lyssna-pa-mig.pdf

www.autism.se

www.autism.se/rfa/uploads/nedladningsbara%20filer/skolenkat_autismforbundet_2018.pdf

www.boiu.se/om-oss/verksamheter/inmyshoes

ViS – Vård i samverkan:

<http://publikdocplus.regionuppsala.se/Home/GetDocument?containerName=e0c73411-be4b-4fee-ac09-640f9e2c5d83&reference=DocPlusSTYR-19435&docId=DocPlusSTYR-19435>

Infoteket: www.regionuppsala.se/sv/Kampanjwebbar/Infoteket/Funktionsnedsattningar

www.spsm.se/studiepaketnfpf

www.spsm.se/globalassets/uppsatser/uppsatser1/kartlaggning-av-laromedelsbehov-for-elever-med-neuropsykiatriska-funktionsnedsattningar.pdf

www.nsph.se/wp-content/uploads/2014/12/Lyssna-pa-oss-ungdomar_KLAR1.pdf,

Skollagen

www.socialstyrelsen.se/publikationer2019/2019-2-11/

Skolverket, Att planera för barn och elever med funktionsnedsättning (2015)

Skolverkets allmänna råd, Arbeta med extra anpassningar, särskilt stöd och särskilda insatser (2014)

Skolverket, Specialpedagogik – Grundskola åk 1-9, Modul: inkludering och delaktighet – eleven och lärmiljön i fokus. Del 7: Att anpassa undervisningen efter eleverna (2018)

www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/skolans-arbete-med-extra-anpassningar/

Skolinspektionen, Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen (2018)

www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialt arbete/tejpning

Bilaga – utskickad enkät till skolor i Uppsala län

Kartläggning delaktighet för elever med NPF-diagnos

Tack för att du tar dig tid att svara på dessa frågor. Denna enkät går till personal inom både grundskola och gymnasium och handlar om skolans arbete kring barn med NPF-diagnos. Svara efter bästa förmåga och ge exempel om du vill.

*Obligatorisk

Skola:

Ditt svar

1. Vilken är din huvudsakliga arbetsplats?

Lågstadiet

Mellanstadiet

Högstadiet

Gymnasiet

2. Vilken yrkeskategori tillhör du?

Ditt svar

3. Hur är din kunskap om NPF?

För liten

Tillräcklig

Vill lära mig mer

4. Vilka riktlinjer finns det kring ett barn där ni anar någon form av NPF-diagnos?

Ditt svar

5. Hur kartlägger ni barnets behov av särskilt stöd eller någon annan insats?

Ditt svar

6. Har ni idag några elever med NPF i skolan som du känner till?

Ditt svar

7. Har ni tydliga riktlinjer för hur ni bemöter ett barn med NPF?

Ditt svar

8. Är barn med NPF-diagnos delaktiga i utformandet av den hjälp de får i sin skolgång? På vilket sätt i så fall?

Ditt svar

9. Vilka insatser används idag på skolan?

Ditt svar

10. Använder ni externa stödfunktioner i utbildning av personal angående barn med NPF?

Ditt svar

11. Finns det något du skulle vilja göra mer vad gäller barn med NPF? (Detta skulle kunna vara utbildning, material, temadagar med mera). Ge gärna exempel.

Ditt svar

12. Vilka utvecklingsområden inom området ser du på er skola? *